

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Slidrecht - Centrum; J. van Heteren, Slidrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

RADAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkerk. Telefoon 01837 - 357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan Rijn, telefoon 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,20 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

MIJN GEEST IN HET BINNENSTE VAN U

(2)

En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u.

Ezechiël 36 : 27a

Ons Schriftwoord ter overdenking spreekt ons toe: Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u. Dat is dus geen hoofdwerk, maar harte-werk. Dit is dus geen algemene, maar persoonlijke ervaring.

Hoe hangen hieraan dus vast dood en leven, eeuwig wel of eeuwig wee. Och, dat Gods Kerk in getrouwheid hier op de post staan mocht, om de wacht bij het beginsel te mogen betrekken. Het bloed zal toch van de hand ge-eist worden. Hoe ging „De toetssteen van ware en valse genade” van Ds. Van der Groe hierin voor. Als de kerk, hoe gebroken ook in openba-ring, hiertoe verwaardigd mag worden, geeft zij een eenheidsklank.

Mag ik u in uw gedachten even aan een sterf-bed brengen? Ga dan met me mee naar het heen-gaande kind des Heeren, onze grote onvergete-lijke staatsman mr. L. W. C. Keuchenius. Als zijn hart nog flauw klopt met onrustige slag en hij verwaardigd mag worden om met een verkan-kerde kaak zijn zwanenzang te zingen, zegt hij o.m. Ik geloof in de Heilige Geest, Die mij, zon-daar, de ogen opende, Die mij met mijzelf be-kend maakte, Die mij openbaarde de weg ter ontkoming, de Christus tot herstel, tot de Vader. (Ik memoreerde slechts een gedeelte). Dan ge-tuigt hij ook (worde er op gelet in deze dagen van nabijkomend werk, waar 't licht duisternis en de duisternis licht genoemd wordt), hij zegt dan: Ik heb in mijn leven velen ontmoet, die ik broe-ders en zusters moest noemen, maar ik ben er nooit vlak mede gevallen. Ik had nooit gehoord dat zij arme zondaars of zondaressen voor God waren geworden.

Tot zover deze gememoreerde aanhaling. Hoe spreekt dit echter van het éne werk des Gees-tes, hetzij gegeven aan een hoge van stand of aan een nederiger plekske beslaande. Maar van de Heere geleerd door de Heilige Geest. Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u.

Door die zalige gift in het binnenste moet er dus in dat binnenste plaats gemaakt worden. Daar is geen tussenstand tussen dood en leven. De mens is of dóód of lévend.

Van nature nu ligt er voor het ganse menselijke geslacht een eenheidsband. Die eenheidsband wijst ons naar ons aller stamvader Adam en in hem als verbondshoofd van het ganse menselijke geslacht liggen we in hem allen verloren. Schrik-kelijke toestand, in erf- en dadelijke zonden ver-loren. De proclamatie van het Goddelijk recht, hetzij geloochend of toegestemd, is: De bezol-diging van de zonde is de dood. Al tracht de mens het ook, hij krijgt God niet van Zijn plaats. Een wreker is de Heere, ja zeer grimmig.

O, gelukkig nu hij of zij, die het leert beleven en zulks uit het vrije werk van Gods vrijmachi-ge zondaarsliefde, dat de Heilige Geest, uitgaan-de van de Vader en de Zoon, de blinde zielsogen komt te openen. De werking des Heiligen Gees-tes is als de Levenwekker. Geeft het pasgeboren kind in de natuur de levensopenbaring door het

geschrei, zo eveneens de in waarheid in het Ko-ninkrijk geborene. Al zal er nog zoveel namaak zijn, al zullen er nog zo veel Ezau's zijn, die ge-schreeuwd hebben een nog zoveel Orpa's wenen-de aan Naomi's hals, het echte werk des Geestes zal er des te groter door worden. Trouwens, er zou nooit namaak zijn als er geen echt ware. Die bewelddadiging toch waarin Zich een drie-enig God wil verheerlijken is blijvend. Die be-loofde gift toch bij persoonlijke toepassing is een eeuwigheidsgift. Deze gift toch is zich hier-in openbarend, dat de mens tot de werkelijkheid komt. De gelijkenis, door de Heere Jezus gespro-ken, krijgen we niet ondersteboven. De levend-making begint niet bij de rechtvaardigmaking, hoe noodzakelijk ook geleerd, maar bij de droef-heid naar God. Als zij zich schuldig zullen ken-nen, zegt de Heere, dan zal Ik mijn verbond ge-denken. Deze beleving is binnenwerk. Is harte-en geen hoofdwerk. Dan komt er zo een tot ken-nis, nog nimmer genoten: Ik ben ongelukkig; waar ik vroeger vreugde en blijdschap in had, heb ik zulks niet meer. Het wordt ervaring: Wat vrucht had ge van die dingen, waarover ge u nu schaamt? Met mijn vorige wandel heb ik God vertoerd. Ik mis Zijn gunst en nabijheid. Ik leef in gescheiden toestand. Dat is Gods Geest in het binnenste. En dan die goedertierenheden. Nog geen lust in de dood. En dan bij ogenblikken mededelingen des Geestes in het hart, dat die God, Die hoog woont laag wil neerzien. Maar die Geest zou in het binnenste een arbeidzame Geest zijn om te doen vragen hoe de vreselijke deug-den Gods toelating kunnen hebben voor zulk een verloren mens.

Die Geest in het binnenste (zal nu het eerst het stempel der waarheid dragen) openbaart in dat aangeslagen, in dat vernieuwde hart de weg ter ontkoming in de van de Vader gegeven Midde-laar.

O zalige bediening! O eeuwig wonder, zalig te kunnen worden omdat het in die weg kan en nu het te zullen leren beleven. Hoe leert dit volk het:

Ik ben zo blind in 's Hemels wegen,
En van rondom zo gans verlegen.

Och, wijs mij Zelf de weg eens aan.

Die Geest toch is de Geest, Die hen uit de bedie-ning der vreze moet leiden tot de Geest der aan-neming tot kinderen. Zij krijgen lust om eens „Vader” te mogen zeggen. Maar hoe komen ze hiertoe? Dan wordt die Geest een Geest der uit-branding om een Geest van aanneming te mogen worden. Dit is achter de dood het leven te mo-gen ervaren.

Is deze bediening des Geestes ervaring, dan dorst de ziel naar de levende God.

Zalige gift, heerlijke vervulling. Hier de voor-smaken, straks de volkomenheid, uit Hem, door Hem, tot Hem, Die geen Man is, dat Hij liegen zou.

Wijlen Ds. D. J. van Brummen

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

30

„Doch ik zeg, zo lange tijd als de erfgenaam een kind is, zo verschilt hij niets van een dienst-knecht, hoewel hij een heer is van alles.”
En dat geldt hier de oudtestamentische tijd toen

VAN DE ADMINISTRATIE

Dat wij thans in de vakantietijd leven, is ook merkbaar voor de Administratie, doch met één uitzonde-ring, en dat is... de dood, die met vakantietijd geen rekening houdt. Waarom wij dit schrijven? In de maand juni hebben wij niet minder dan 10 berichten ontvangen van abonnees die het tijdelijke met het eeuwige verwisselden. Zegt ons dat allen niet, dat wij op reis zijn naar onze eeuwige bestemming? En om te kunnen sterven, zullen wij persoonlijk moeten le-ren sterven. Is dit voor ons een ware bekommernis geworden?

Als is het vakantietijd, toch gaat de uitgave van ons blad, ongehinderd door.

Ook mochten wij weer verschillende giften en overbe-talingen ontvangen, en wel, f 25,- N.N. via Ds. Blom; f 25,- W. N. te B., f 25,- via Ds. v. d. Ent en f 94,50 aan overbetalingen totaal f 169,50, daarvoor onze dank, eveneens voor een 5-tal nieuwe abonnees, die weer genoteerd konden worden. Wie verrast ons D.V. een volgende maal? Gezamenlijk trachten onze lezerskring uit te breiden, moet voortdurend geschieden.

Wij wachten op uw antwoord.

Adm. „Bewaar het Pand” Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 70.43.50.

N.B. Wie kan mij helpen aan het juiste adres van A. v. d. Wende, Uranusstraat 5d, Spijkenisse?

v. d. L.

de door God beloofde zaligheid nog niet verdiend was.

Maar in de genietingen van de zaligheid stond het vanuit Gods onveranderlijke trouw vast, en onbewegelijk vast, dat de gelovigen als levende kinderen van Gods genade, de erfenis van de eeuwige zaligheid zouden deelachtig worden. En in dat opzicht waren zij niet gelijk aan een dienstknecht. De zekerheid van Gods verkiezen-de liefde werd wel terdege in Zijn vergevende liefde gesmaakt, zodat zij mochten zingen van een blij vooruitzicht dat hen streelde.

Maar dat het volk des Heeren toen bij al het goede dat gesmaakt mocht worden nog een kind was, bestond wel hierin, dat de schuld nog niet daadwerkelijk verzoend was en het recht ten eeuwige leven nog verdiend moest worden. En daar de Zone Gods als borg dat ten volle voor Zijn rekening had genomen, kon de Vader op grond van recht en gerechtigheid de zegen daar-van wel schenken, maar desniettemin moest aan de eis van het recht nog voldaan worden. En dat is ons tot lering en tot onderwijzing voor het geestelijke leven, al is het met een zeker ver-schil.

De levenden die nog staan in de eerste beginse-len van het genadeleven, smaken in het genot van Gods goedertierenheid, waardoor het hart werd ingenomen, iets van Gods vergevende lief-de. Zij worden daarin al door de Heere zalig gesproken, zodat zij soms huppelen als brullofts-kinderen. Het heeft plaats dat dezulken met ge-juich mogen ingaan om altijd bij de Heere te wezen. Nooit mogen wij de dag der kleine din-gen verachten. Hierover en hierin wordt door de Heere beslist in Zijn soevereine bedeling.

Maar wordt men in die eerste beginselen opge-bouwd alsof men met de dag van de kleine din-gen genoeg bezit voor een gezond geestelijk le-ven, dan komt de zaak geheel anders te staan, wat niet altijd met klaarheid wordt ingezien.

Moest het volk onder de oude dag door al de offerdiensten er op gewezen worden, dat door de beloofde Zaligmaker de schuld bij Zijn komst in het vlees betaald zou worden, om er levendig mee werkzaam te zijn en er heilbegerig naar uit te zien, dan is die les, al is het in een andere verhouding, ook nu nog van grote betekenis.

Nu gaat het niet om het verdienen van dat heil, doch om de toepassing daarvan aan het hart. Houdt men de vrucht van Gods vergevende liefde in Christus voor het bezit der zaak, dan heeft dat voor het innerlijke leven verstreckende gevolgen met een schadelijke uitwerking.

Al is het hart vanuit de vrucht heerlijk verkwikt als bruijloftskind, dan kan toch nog niet van bruid en Bruidgom gesproken worden. Zodat de Schrift er ons toe verplicht de standen van het geestelijke leven in aanmerking te nemen. En daarvoor hoeft men de eerste beginselen en de vruchten die gesmaakt mochten worden echt niet weg te drukken, maar van daaruit moet gewezen worden op de Borg die dat verdiend heeft om het geestelijk kennen van Hem bij het licht der Schrift te zoeken.

In de grond der zaak moet het steeds meer bevestigd worden, dat het zalig worden een zaak des gerichts is. Sion zal door recht verlost worden en vanuit een gezond geestelijk leven begeert Sion door recht verlost te worden.

Het nieuwe leven der genade heeft Gods wet lief en daarom ook Gods recht dat door ons werd geschonden, zodat de bekentenis de dood verdiend te hebben, daaruit opkwam. En dat heeft in ons hart steeds meer diepgang nodig. De Heere wil dat ons hart een welgevallen bekomt aan de straffen van onze ongerechtigheid, daar de straf der zonde is in overeenstemming met de daad der zonde. Wat het hart in dat besef vervult met Gods goedertierenheid daar onze plaats naar recht geweest was in de buitenste duisternis.

Hierin spreekt de consiëntie als Gods stedehouderes, die mij beklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid genegd ben. In die ootmoedige vernedering voor het aangezicht des Heeren, wordt de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus geschonken en toegerekend, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan. Dat wordt ons vanuit de Catechismus duidelijk geleerd. En deze innerlijke beleving wordt vanuit het Woord door Gods Geest geleerd op de leerschool van Christus.

Laat ons niet denken, al zoeken wij geen heil gelijk als de Galaten in de onderhouding van de ceremoniële wetten, dat wij daarom gezuiverd zijn van wettische dienstbaarheid. Al staat het voor ons vast, dat Christus de zaligheid heeft verdiend door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid en wij houden die belijdenis voor bezit, zodat wij de Middelaar van toepassing niet nodig hebben, dan zitten wij op een droggrond. En dat vastzitten op een droggrond veroorzaakt onvruchtbaarheid, want daarin wordt de bediening van Christus gemist, zodat men zichzelf daarin heeft te handhaven tot zelfverheffing. Men staat wel hoog bij zichzelf, maar dat staan is niet een staan in de vrijheid, een leven uit het getuigenis van de Heilige Geest, zodat het wandelen op de weg van heiligmaking niet beleefd kan worden.

Gans anders stond de zaak onder de oude dag toen het hart heilbegerig uitzag naar de komst van Christus in het vlees. Het was een levendig gemis met een innige gebondenheid aan de troon der genade. En dan zegt de Schrift in dat verband: „Maar hij is onder voogden en verzorgers, tot de tijd door de Vader tevoren gesteld.” En in die onderwijzing van de ceremoniële diensten als voogden en verzorgers werd dikwijls veel zegen gesmaakt, zodat het hart verlangde met de stammen op te gaan naar het huis des Heeren.

„Alzo wij ook, toen wij kinderen waren, zo waren wij dienstbaar gemaakt onder de eerste beginselen der wereld.” En zouden wij nu de heidenen die tot het geloof gekomen zijn, stellen onder die zware dienstbaarheid waarvan Christus ons bevrijd heeft? Dat is met het recht der Schrift in strijd, zodat die grote onredelijkheid hen niet aangedaan mag worden.

Het sterven aan de wet van Adam, de wet van het werkverbond is voor ons innerlijk leven van grote betekenis. Die boze wortel van eigengerichtigheid staat het genadeleven tegen, gunt ons de vrijheid niet die in Christus is. Hij heeft de wet van het werkverbond genageld aan het vloekhout des kruises, zodat wij alleen vanuit de levende Christus evangelische werkzaamheden kunnen bekomen door Zijn Geest.

Galaten 4:1-3

R. Kok

Naar de katechisatie

(176)

VAN DE HEILIGE SACRAMENTEN (4)

De heilige Doop.

Doop en Avondmaal zijn de beide sacramenten, die door de Heere zijn ingesteld en gegeven als zichtbare tekenen en zegelen van Zijn beloften, om „de beloften van het Evangelie des te beter te verstaan en te verzegelen”, zoals onze Heidelbergse die beschrijven.

Niet de personen worden dus verzegeld, maar de BELOFTEN Gods. Wij moeten dit bijzonder wel onderscheiden bij de heilige doop. Er gebeurt dan niets in het kind, als zou in hetzelfde PER-SOONLIJKE genade verzegeld worden. Bij dit standpunt moet men logisch komen tot VERONDERSTELLING van aanwezige genade. We hopen D.V. nader hierop terug te komen.

Zijn dus beide sacramenten „verzegeling” van Gods beloften, wel is er tussen beide onderscheid. Het sacrament van de heilige Doop is een sacrament van „inlijving” in de Christelijke kerk, volgens het antwoord van de Katechismus op vraag 74, en wel in deze zin, zoals we verder lezen in dit antwoord, dat zij „van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden.” Hieruit blijkt dus duidelijk, dat de opstellers van de katechismus deze inlijving niet bedoeld hebben als een persoonlijke innerlijke inlijving in Christus door wedergeboorte. Dat is ook niet de bedoeling van de uitdrukking in het doopsformulier „dat zij in Christus geheild zijn”. Zie I Korinthe 7:14. De Doop is niet de inlijving zelf, maar het teken ervan.

De heilige doop wijst heen naar de noodzakelijkheid van de wedergeboorte, naar het ONTSTAAN van het nieuwe leven, terwijl het heilig Avondmaal is als een VOEDINGSMAALTIJD, d.w.z. dat het geestelijk leven ONDERHOUDEN worde door het gelovig gebruik van hetzelfde. Daarom moet er een beginsel van nieuw leven aanwezig zijn, zal men de zegen van dit sacrament mogen ontvangen. Er moet dus bij de avondmaalganger een HONGER gekend worden naar de gerechtigheid, een dorsten naar het heil in Christus.

U zult echter opmerken: maar de heilige doop is OOK tot versterking van het geloof gegeven! Ongetwijfeld, want dat immers is het doel van de beide sacramenten, zoals we besproken hebben. Maar dit geldt de VOLWASSENEN, die gedoopt worden en het beginsel van het ware geloof deelachtig zijn, naar de uitspraak der Schrift: „Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden.”

De heilige Doop aan kinderen bediend als verzegeling van de beloften van het Evangelie eist onderwijs „in de voorzegde leer”. De waarde van de „kinderdoop” ligt dan ook in wat de Heidelberger opmerkt in Zondag 27: „en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt.” Maar ook hierop hopen we D.V. nader terug te komen bij de behandeling van de kinderdoop.

Het teken van de heilige Doop, het water, wijst op „reiniging”. Al hetgeen wat door stof en vuil verontreinigd is, moet daarvan gezuiverd worden. Wanneer wij b.v. ons lichaam niet wassen, dan zal het stof in de huid doordringen, waardoor bacteriën ontstaan en die ziekten veroorzaken. Zo is het ook met de ZONDE-BEDERF, dat al dieper in onze ziel doortrekt. Psalm 38 spreekt van „etterbuilen”.

Daarom zal men zonder reiniging van het hart het Koninkrijk Gods niet kunnen binnengaan. „En in haar zal niet inkomen iets, dat onreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt.” Openb. 21:27.

Duidelijk is de noodzakelijkheid van reiniging van het zondebederf uitgebeeld in het Oude Testament bij Israëls eredienst. De apostel schrijft in Hebr. 9:22: „En alle dingen bijna worden door bloed gereinigd naar de wet en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving.” Het koperen wasvat in het voorhof diende tot dagelijkse reiniging voor de priesters. Allerlei wassingen vonden plaats naar de Levitische wetten. Zie o.m. bij de wet der reiniging voor de melaatsen. Bij Israël was er ook de z.g. „proselyten-doop”. „Proselyt” is de naam voor heidenen, die tot het

Jodendom overgekomen zijn. Na de ballingschap kwam er zelfs een propaganda voor die overgang. Men onderscheidde „proselyten der gerechtigheid” en „proselyten der poort”. De eerstgenoemden werden met groot ceremonieel opgenomen, nadat zij strengelijk onderzocht werden over de beweegredenen van hun overgang, met onderwijs door drie geleerden. Besnijdenis, een reinigingsbad (doop) en een offer waren noodzakelijk. Zij kregen ook bij de besnijdenis een nieuwe naam. Sommigen van hen werden fanatieke Joden.

Tot „proselyten der poort” rekende men heidenen, die niet geheel werden opgenomen, maar die slechts geestelijke aansluiting bij het Jodendom zochten. Deze waren meer in getal. De kamerling van Candacé en Cornelius, de hoofdman uit Handel. 10 behoorden tot hen.

Bij de komst van Christus op aarde trad Johannes de Doper op als wegbereider voor Christus. Zijn boetprediking als profeet ging vergezeld van zijn doop. Hij predikte „de doop der bekering, tot vergeving der zonden.” Ook zijn doop wees heen naar de noodzakelijkheid van wedergeboorte en bekering. Die met berouw tot hem kwamen doopte hij.

In „wezen” verschilde de doop van Johannes niet van de christelijke doop, zoals die kwam in de plaats van de besnijdenis en door Christus zelf werd ingesteld vóór Zijn hemelvaart. Na deze inzetten en na het sterven van Johannes de Doper had zij geen betekenis en waarde meer. Alleen later optredende personen, die zich voor leerlingen van Johannes uitgaven hielden nog vast aan de doop van Johannes. Zelfs lezen we in Handel. 18 van Apollos uit Alexandrië, een welsprekend man, machtig in de Schriften, die alleen nog maar wist van de doop van Johannes. (Hand. 18:25). Hij werd echter door Aquila en Priscilla nader onderwezen. Dat lezen we in het volgende vers: „En als hem Aquila en Priscilla gehoord hadden, namen zij hem tot zich en legden hem de weg Gods nauwkeuriger uit.”

Zo vond Paulus te Efeze twaalf discipelen, die gedoopt waren met de doop van Johannes. Maar onderwezen door Paulus werden zij gedoopt in de Naam van de Heere Jezus, waarbij zij ook ontvingen de Heilige Geest, Die hen nog onbekend was naar hun eigen getuigenis, d.w.z. dat zij niet wisten van Diens heilrijke uitstorting. Zie Hand. 19:1-7.

We willen hierbij nog even opmerken, dat geheel ten onrechte de Pinkster-groepen zich op de overdoop van deze 12 discipelen beroepen voor hun overdopen. Maar Paulus doopte deze 12 mannen over, omdat deze niet door Johannes de Doper zelf gedoopt waren, maar door latere personen, die zich voor leerlingen van Johannes uitgaven, en om het feit dus, dat na het sterven van Johannes zijn doop geen zin meer had, zoals we reeds bespraken.

We willen in een volgende les D.V. ingaan op de vraag of de toediening van de Heilige Doop niet behoort plaats te hebben door ... onderdompeling en waarom wij dopen door „besprenging”.
v. L.

SCHEPPING EN EVOLUTIE

3b

Er zijn veel andere theorieën, die trachten om de scheppingsdagen in overeenstemming te brengen met de vondsten van de wetenschap. Het is mij niet mogelijk op alle in te gaan. Alleen één zou ik nog willen noemen en dat is de zogenaamde kadertheorie. Volgens deze theorie biedt de geïnspireerde schrijver van Genesis 1 ons een verhaal van de schepping. Het is echter niet zijn bedoeling om een exact verslag te geven van wat er bij de schepping gebeurde. Door te spreken over het achtvoudige werk van God geeft hij de lezer een indruk van het feit, dat al wat bestaat, door God geschapen is. Dit achtvoudige werk plaatst hij in een kader, het verdelend over zes dagen, waaraan hij een zevende als rustdag toevoegt. Deze omlijsting van zes dagen is niet een weergegeven historische geberutenis, maar iets waarvan gebruik gemaakt is bij het Goddelijke werk van de schepping. De dagen zijn niet werkelijk. Genesis 1 zegt niets over de feitelijke tijd en volgorde van de schepping. Het vertelt ons niet hoeveel tijd God nam om te scheppen, of dat Hij alles schiep in zes dagen. De kader-

theorie laat dus de hele vraag van de exact historische gebeurtenis van de schepping en de duur van het scheppingswerk volledig open - op die manier ruimte makend voor de zogenaamde feiten van de wetenschap. Daarom moet ook deze theorie, ondanks enkele aantrekkelijke kanten, verworpen worden, als wij de Bijbel serieus willen nemen. Als u de Schrift leest, en deze wil laten spreken, past deze kadertheorie niet bij de tekst van Genesis. Vanuit exegetisch oogpunt geeft ook deze theorie de indruk een kunstig verdichte fabel te zijn.

Hoe onmogelijk wordt het voor een eenvoudig gelovig om de Schrift te lezen en haar bedoeling en boodschap te begrijpen als we de Bijbel zo moeten lezen. Hij zou altijd een expert op theologisch gebied nodig hebben om hem de meest recente uitleg te geven. Al deze pogingen om Genesis in overeenstemming te brengen met de moderne wetenschappelijke theorieën zijn tot mislukken gedoemd. Ik stem van harte in met Edward Young, die zegt: „We kunnen slechts eerbiedig buigen voor de majestueuze verklaringen van de Schrift. Hoe gering is onze kennis, hoe groot is onze onwetendheid. Zouden wij daarom durven zeggen, dat de Schepper alleen op zo'n en zo'n wijze gewerkt zou kunnen hebben? . . . Natuurlijk, in het eerste hoofdstuk van Genesis is veel, wat wij niet kunnen begrijpen. Er is echter een ding, dat wij door de genade van de Schepper kunnen doen. We kunnen ernstig zoeken de gedachten van God te bedenken, zoals zij geopenbaard zijn in het machtige eerste hoofdstuk van de Bijbel. We kunnen ophouden om rationalisten te zijn en gelovigen worden. Tegenover al de strijdige beweringen van het tegenovergestelde, kunnen we geloven dat de Heere in zes dagen de hemel en de aarde, de zee en alles wat daarin is, geschapen heeft.” (Studies in Genesis 1, pag. 102, 103).

4a

Wat is de mens? Is hij slechts een tweebeentor, een vederloze tweevoeter, een mier op een draaiende planeet, of is hij misschien iets meer? Zelfs als het verstand „nee” zegt, schreeuwt het menselijk hart „ja”. De mens is meer dan een toeval van de natuur, meer dan een produkt van evolutie; meer dan datgene, wat naar men beweert doorsijpelde vanuit het oorspronkelijke slijm te midden van torren, slakken en wezels, miljoenen jaren geleden. De mens verschilt van alle andere levensvormen. Hij mag een riet zijn, maar, zoals Pascal zegt, hij is een riet, dat denkt. De mens kan over zichzelf en over het heelal denken. Met andere woorden: hij is zelfbewust. (Jhon D. Jess).

Maar na vele eeuwen van overpeinzing, is de mens zichzelf nog een raadsel. Kunstenaars en filosofen hebben gedacht over het probleem, wat de mens werkelijk is. Shakespeare's Hamlet geeft ons deze verblindende schildering van de mens van de Renaissance: welk een werkstuk is de mens! hoe edel van reden! hoe oneindig van vermogen! hoe uitdrukkingvol en bewonderenswaardig in vorm en beweging! in zijn handelingen een engel gelijk! wat het begrip betreft een god gelijk! het pronkstuk der dieren! Maar toch voegt Hamlet eraan toe: „De mens behaagt mij niet.” Pascal's parodie op deze woorden is zowel instructief als ophelderend: „Wat is de mens dan een hersenschim! hoe vreemd! wat een monster, wat een chaos, een onderwerp van tegenspraak, wat een wondermens! Een oordeler aller dingen, zwakke aardworm, reservoir der waarheid, zaaiër van onzekerheid en verwarring, de glorie en de schande van het heelal”. Hoe waar is deze bewering! Aan de ene kant is de mens in staat tot de edelste prestaties, aan de andere kant is hij er even goed toe in staat om ontzettende misdaden te begaan. Heeft onze eeuw niet zowel Schweitzers als Eichmanns, Churchills als Stalins voortgebracht?

Wat is dan de mens? Alleen de Bijbel kan hier een passend antwoord op geven. Alleen het Woord van God verklaart, waarom de mens inderdaad, zowel de glorie als de schande van het heelal is. Volgens Genesis is de mens de kroon van God's schepping. Nergens beeldt de Schrift hem af als het produkt van evolutionaire krachten. De mens is niet enkel een instrumentmakend dier, of een politiek of rationeel dier. Hij is helemaal geen dier. Volgens het scheppingsverhaal is hij een unieke en speciale schepping van God, gemaakt naar het beeld en de gelijkenis van God Zelf.

C. P.

HET LIEDBOEK VOOR DE KERKEN

IV

BIJBELLIEDEREN

Het is dus het voornemen met u een wandeling door het liedboek te maken. Ieder zal het begrijpen, dat deze zich niet al te lang kan uitstrekken. Het is een onbegonnen werk al de liederen te bezien en te bespreken. De tijd zou er mij voor ontbreken en waarschijnlijk u de lust om het te lezen. Zelf lees ik uiteraard de bundel telkens eens door om een zo goed en eerlijk mogelijk oordeel te krijgen. We zouden het een soort verkenning kunnen noemen. Graag wil ik nu al zeggen, dat we meer verontrust zijn over wat er niet staat als wat er wel staat. We zullen dat later wel zien.

Dán gaat het in deze artikelen niet om een waarderingsoordeel over de dichtelijke schoonheid van de verzen. Die zal er ongetwijfeld zijn. Aan deze bundel heeft een uitgelezen groep dichters meegewerkt en hun gaven besteed. Of zij ons volksdeel daarom aanspreken is uiteraard een andere vraag. Maar toch acht ik me ontslagen om er nader op in te gaan. Graag laat ik dat aan anderen over, die op dit gebied een oordeel kunnen vormen. Het gaat eenvoudig om de inhoud naar schriftuurlijke maatstaven. Uiteindelijk hebben we hier toch te doen met liederen die in de kerk gezongen worden. En die zullen toch alleen naar de daar beleden en gepredikte Woord beoordeeld dienen te worden. Dan zijn we meteen in de lijn van wat we in het vorige artikel al gezien hebben. Ook de samenstellers van het liedboek vragen te toetsen aan de wezenlijke elementen van het christelijk belijden.

Het is gemakkelijk om nu te beginnen. Het liedboek heeft twee hoofddelen. Het eerste deel bevat de berijming van de 150 Psalmen. Het tweede deel de 491 gezangen. 252 bladzijden Psalmen in de nieuwe berijming en 721 bladzijden gezangen. De lengte zegt natuurlijk niet alles. Toch wel véél voor wie zoekt naar Gods Woord ook in het lied, dat in de eredienst gezongen wordt.

Nu zal tegen het laatste geprotesteerd worden door de voorstanders van het liedboek. Ook in de gezangenbundel spreekt Gods Woord, zullen zij direct zeggen! Het is opvallend hoe als uit één mond de samenstellers de Bijbelse gebondenheid van het nieuwe liedboek roemen. Wij kunnen dat vinden in de inleidende bladzijden. In het ook al aangehaalde boekje „Uit de werkplaats van het liedboek”. En vooral in een tweetal colleges gegeven door een van de vooraanstaande dichters: Dr. Jan Wit. Daarin heeft deze gesproken over het nieuwe liedboek en de Bijbel. Het gaat te ver om uit dit artikel veel aan te halen. Maar het is ongetwijfeld van groot belang om te zien, hoe Jan Wit de verhouding tussen het kerklied en de Bijbel omschrijft en in de bundels van vroeger en nú nagaat. Het is genoeg om hier te vermelden, wat hij als de calvinistische opvatting ziet en hoe hij deze juist in het nieuwe liedboek belichaamd vindt. Voor hem betekent de calvinistische opvatting, dat de Heilige Schrift bron en norm van het kerkelijk lied moet zijn. Zie het maar in deze bundel! Begint de afdeling gezangen niet met 115 Bijbelliederen! En ook de andere liederen laten de Bijbelse gebondenheid zien. We lezen in het verslag van deze colleges — zie Rondom het Woord 15de jaargang nummer 3 blz. 102 — „U moet vooral niet denken, dat na deze afdeling Bijbelliederen de Bijbel zelf tot zwijgen komt in het Liedboek voor de kerken. Telkens en telkens weer, ook in de overige liederen, wordt gebruik gemaakt van Bijbelse beelden en Bijbelse wendingen. „Hij geeft ook graag het verwijt door dat sommigen het té Bijbels achten en daarom te ouderwets! Ook ziet hij in het liedboek een middel om de weinige Bijbelkennis onder ons volk weer op wat beter peil te brengen. Ongetwijfeld zal het bij Dr. Jan Wit leven, dat het evangelie er gemakkelijker ingezongen dan ingepreikt wordt.

Met dit alles zijn we dan toch nu eindelijk toegekomen aan de eerste fase van het bezien van de inhoud met name van de Bijbelliederen.

Deze liederen zijn wel genoemd „de grootste verrassing van het liedboek”. Ieder, die zich met dit boek bezig houdt kan eenvoudig niet aan deze verzameling voorbijgaan. Juist met dit soort gezangen heeft men zich sterk gemaakt om het Bijbels karakter van de gehele bundel aan te tonen. Zij hebben een centrale betekenis.

Het is misschien goed om eerst te zien, wat men onder deze Bijbelliederen eigenlijk verstaat. Oorspronkelijk wilde men deze liederen in tweeën uiteen laten vallen, namelijk Schriftgezangen en Bijbelliederen. De eerste waren dan berijmingen van Schriftgedeelten, die van tekst tot tekst de Bijbel volgen zoals bij de berijming van de Psalmen. De tweede waren vrijere berijmingen van een bepaald Bijbelgedeelte of zelfs bepaalde Bijbelse motieven. Later is deze onderscheiding niet overgenomen. Wel is nu bij dit soort gezangen een onderscheiden opschrift geschreven. Zo staat er in het eerste geval bij het nauwkeuriger volgen van de Bijbeltekst het woordje: „naar” en bij het meer vrij bewerken het woordje „bij”. Zo bijvoorbeeld bij lied 34: „Om Sions wil zwijg ik niet stil” vinden we als opschrift: naar Jesaja 62 : 1 - 10, terwijl een vrijere bewerking als lied 57: „Zeven is voldoende” als opschrift heeft: bij Johannes 6 : 1 - 15. Al met al is het nog niet zo gemakkelijk om hier een vast onderscheid te maken. In ieder geval is het duidelijk, dat men met deze liederen heeft willen spreken vooral tot hen, die altijd bezwaren gehad hebben tegen de gezangen vanwege de weinig schriftuurlijke inhoud.

Temeer moeten we dit bedenken, omdat ook onder ons de redenering gehoord wordt: wij willen geen gezangen zingen, maar Bijbelliederen! Daarom worden we geroepen deze liederen eens nader te bekijken. Is het waar dat deze liederen vanwege die naam een plaats in onze eredienst moeten hebben?

D. Slagboom

Voor de jeugd

BESTE JONGELUI!

Gideon 49

„Toen nu Gideon aankwam, ziet, zo was er een man, die zijn metgezel een droom vertelde, en zeide: Zie, ik heb een droom gedroomd, en zie, een geroost gerstebrood wentelde zich in het leger der Midianieten, en het kwam tot aan de tent, en sloeg ze, dat zij viel, en keerde haar om, het onderste boven, dat de tent daar lag.

En zijn metgezel antwoordde en zeide: Dit is niet anders, dan het zwaard Gideons, des zoons van Joas, des Israëlitischen mans: God heeft de Midianieten en dit ganse leger in zijn hand gegeven.”

Richt. 7 : 13,14

Gideon is met Pura bij het vijandelijke leger aangekomen. Het wordt ons alles meer heel kort verteld. We moeten het ons waarschijnlijk zo voorstellen, dat ze bij de tent zijn terechtgekomen, waar de schildwachten, die op dat uur geen dienst hadden, verblijf hielden. Want jullie zullen het wel kunnen begrijpen, dat een wachtpost niet de gehele nacht op wacht kan staan. Van tijd tot tijd worden zij afgelost. Hoe het ook zij, de tent waar Gideon en Pura zijn aangekomen, daarin wordt gesproken. Het is natuurlijk overbodig te zeggen, dat de Heere Gideon en Pura naar deze tent geleid heeft. Uitgerekend deze tent. Wij zouden zeggen: Toevallig! Nu zijn er dingen die aan onze kant „toevallig” voorkomen. Doch bij de Heere is er geen toeval. Hij leidt en bestuurt alle dingen. Het is niet eenvoudig om dit altijd te geloven. Als ons leven zo geleid wordt, dat het ons voordeel geeft, ja, dan daat het wel. Dan is het niet zo moeilijk om vróóm te zeggen: De Heere heeft het zo bestuurd. Maar als ons leven zo geleid wordt, dat tegenslag ons deel is, om dan ook daar de hand Gods in op te merken, dat is minder eenvoudig. Misschien zijn er onder jullie, die het nodig hebben, dat ik dit schrijf. Het is toch niet onmogelijk, dat je na hard werken deze zomer voor je examen gezakt bent. Dan heb je echt wel even de tijd nodig om dit verwerken. Doch hoe groot is het, als je dan ook dit in de hand des Heeren moogt overgeven, Die alleen weet wat goed voor ons is.

Misschien zegt iemand: Ik begrijp dat niet erg goed. Ik heb mijn best gedaan, ik dacht dat de hand des vlijtigen gezegend zou worden en nu moet ik zien, dat dat ook niet klopt. Er klopt zo veel niet. Ja, als je er over door gaat denken, dan klopt er volgens jou eigenlijk niets meer. Als je in dit slop verzeild bent, zit je in een gevaarlijke hoek. Misschien dat je door dit schrijven er uitgehaald wordt. God kan uiteindelijk alles gebruiken. De tegenslag kan je over-

komen tot je bestwil. Je was b.v. nog al met jezelf ingenomen. Je dacht dat je het wel zou kunnen. Je had je diploma al in je zak en de duim achter het vest. En toen ineens ging het anders. Je zong een toon te hoog. En nu bestuurdde God het zo, om je een toontje lager te laten zingen. Hij wil hebben dat je op toon zingt. Namelijk Hem altijd alleen al de eer geven en altijd van Hem alleen alles verwachten.

Het zijn, goed gezien, allemaal menselijk onmogelijke zaken. Als de dankbaarheid in voorspoed bij ons vandaan moet komen, dan komt het zeker niet. Zo is het ook met de tegenspoed. Als het bij ons vandaan moet komen, om daarin de Heere te erkennen: „Ik dank U Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt”, dan komt het ook niet. Evenmin, om dat derde er nu ook maar bij te noemen, wanneer het gaat over „vertrouwen hebben voor de toekomst”. Het geloof, dat God alles bestuurt, brengt dit mee. Je kunt dan de toekomst rustig aan Hem overlaten. Hij zal het dan alles maken, zo, dat gij u verwonderen moet. Maar ook ten deze moet gezegd worden, dat het ons van nature echt niet ligt, om ons met lot en leven in de hand des Heeren toe te vertrouwen. Als het er op aan komt, kunnen we de Heere niets toe vertrouwen.

Om Gods hand in alles te zien, daar is genade voor nodig, iedere keer weer. En dit moet God geven. Dit schrijven we natuurlijk niet, om des mensen verantwoordelijkheid te niet te doen, maar om hem zijn afhankelijkheid in alle dingen van God te laten zien. En in alles afhankelijk te mogen zijn, dat is toch een zalig leven. Want het is een nabij-God leven. Asaf, die het heel moeilijk had, die wist ervan. Hij zeide: Maar mij aangaande, het is mij goed, om nabij God te zijn. Weten jullie ook waar dit staat? Zoekt het maar op. Een beetje bijbelkennis kan echt geen kwaad. Ja, hoe meer, hoe beter. Want het zijn de Schriften, die jullie wijs kunnen maken tot de zaligheid.

Toen Gideon met Pura, door Gods voorzienigheid geleid, bij de tent was aangekomen, was er een man die zijn metgezel een droom vertelde. Gideon hoorde dat. Taalmoeilijkheden zijn er niet geweest. De vijanden spraken ongeveer dezelfde taal. Gideon en zijn jongen konden het in elk geval verstaan, wat er gezegd werd.

De één zeide tot de ander: Zie, ik heb een droom gedroomd. Nu dat zal wel meer voorkomen. Daar wordt wat afgedroomd in het leven tegenwoordig. En niet alleen nu, maar dat is altijd al zo geweest. Er zijn allerhande dromen. Er wordt ook wel eens gesproken over „Jeugddromen”. Dat kun je dan ook weer verschillend verstaan. Je kunt een jongen of een meisje hebben, die idealistisch over de toekomst denkt. Men droomt dan in figuurlijke zin, over dingen, die nooit werkelijkheid worden. Mogelijk dat daar de uitdrukking vandaan komt, dat dromen bedrog is. Doch er worden ook in de jeugd andere dromen gedroomd. Dromen, die min of meer onschuldig zijn. Doch er zijn ook dromen, die men liever niet vertelt. Want er kunnen in dromen allerhande dingen gebeuren. Aangename dingen en minder aangename, zelfs heel slechte dingen. Het is niet de bedoeling om dit allemaal zwart op wit te gaan zetten. Alle dingen zijn wel geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oirbaar. Dat Dat geldt ook hier. Ieder die eerlijk is, ook in zijn jeugd droomleven, zal wel begrijpen wat er bedoeld wordt.

Nu kun je niet altijd zeggen of denken: Het was maar een droom. Het is waar, vele dromen worden nooit werkelijkheid. Toch kunnen we uit dromen veel leren. De psychologen stellen niet voor niets bij hun patiënten een onderzoek in naar hun droomleven. Want dat zegt hun waar de mens in zijn onderbewustzijn geestelijk mee bezig is. Dit te weten kan een middel wezen tot genezing van een patiënt. Als je er dieper op in wilt gaan, en dat moeten wij in ons verband zeker doen, dan laten onze dromen ons zien, wie we eigenlijk zijn, tot in het diepst van ons bestaan. Het kan wezen dat je een droom gedroomd hebt waarin dingen gebeurden, die normaal niet in je gedachten opkomen. Dat wil daarom echter niet zeggen dat, ze heel diep in je binnenste niet leven. En als ze dan in je droomleven naar boven komen, dan laat zulk een droom je zien, wie je nu eigenlijk bent, bent in het diepst van je bestaan voor God. Je ziet dan jezelf, zoals een ander je nog nooit gezien heeft, en zoals je misschien zelf lange tijd gedacht hebt niet te zijn. Doch je droom brengt het je aan de

weet, dat je ook overal toe in staat bent, tot de meest verschrikkelijke dingen zelfs. Dromen kunnen je dan helpen om zelfkennis op te doen. Dat is nodig om alle uiterlijke vroomheid te verliezen en in je ware gedaante voor God te komen, dat is als een mens, die onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Zulk een ontdekking, als die door Gods Geest gewerkt wordt, zou je een geestelijke arrestatie kunnen noemen.

Ik hoorde eens van een dominee, die had een bezoek gebracht in de gevangenis. Daarna kwam hij bij een vrouw, die hij daar iets van vertelde. De vrouw deed heel verbaasd en gaf daaraan uiting door te zeggen: Hoe diep moet je wel niet gezonken zijn om in de gevangenis terecht te komen. Ze bedoelde: Als je daar zitten moet, dan ben je toch wel een heel slechte. Zij gevoelde zich bepaald heel wat beter. De dominee, die wat zelfkennis opgedaan had in zijn leven, zeide tegen die vrouw: Och vrouw, die man is echt niet slechter dan wij. Het enigste verschil is tussen hem en ons, dat hij gegrepen is, en wij nog niet. Zou het zo niet wezen, jongens en meisjes? Als God ons grijpt, worden we op de daad betrapt. Dan wordt de vrome Saulus in zijn onbekeerde staat een goddeloos mens in de beleving voor God, die het in gaat zien, dat hij de grootste der zondaren is. En de zodanigen kunnen nu bij de Heere terecht. Ja, voor zulke mensen is de Heere Jezus in de wereld gekomen. Hij is gekomen om te zoeken en zalig te maken, datgene wat verloren is. Vinden jullie dat geen wonder? Wie zichzelf echt leert kennen, vindt dit het grootste wonder dat er bestaat. Ik hoop dat jullie allemaal in dit wonder terecht komen. Dit dan naar aanleiding van het vertellen van een droom. Doch we zijn er nog niet over uitgesproken. De volgende keer verder.

Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent.

BOEKBESPREKING

SCHEPPING OF (R)EVOLUTIE? - door D. C. Knulst

Uitgave van de J.V. der G.G. te Middelharnis
Deze brochure bevat de lezing, die de heer Knulst enige tijd geleden op een gemeente-avond hield. De schrijver is leraar biologie aan de Christelijke Mavoschool te Middelharnis. Hij zegt zelf, dat de , brochure niet werd uitgegeven omdat er geen waardevoller publikaties op dit terrein zijn; wel om de problematiek voor ieder begrijpelijk te maken en vooral om op de gevolgen van het aanvaarden van het evolutiedogma te wijzen.

De eerste oplage was al gauw uitverkocht. Er verscheen een tweede druk. Ds. Th. van Stuivenberg te Middelharnis schreef een voorwoord, waarin hij o.a. zegt, dat in deze lezing op korte, maar zakelijke wijze een voor ieder begrijpelijk stellinggenomen wordt tegen de evolutieleer, die steeds meer voortwoekert en de Schriftuurlijke leer van de schepping in alle hevigheid bestrijdt.

We behoeven hier niets aan toe te voegen. In ons blad schrijft Ds. C. Pronk over hetzelfde onderwerp. Het is goed dat we van dergelijke lektuur kennis nemen. Vooral voor onze jonge mensen, die op school of op andere plaatsen met de bestrijders van de waarheid in aanraking komen, is het van belang, dat zij gewaard worden tegen de listige omleidingen van het ongelooft, dat al zijn duizenden verslagen heeft.

Van harte willen we deze brochure aanbevelen. De heer Knulst heeft op een duidelijke wijze een en ander naar voren gebracht waar jongeren en ouderen hun winst mee kunnen doen.

De brochure kost f 2,25, te vermeerderen met f 0,90 voor porto. Bestellingen kunnen worden gedaan bij bovengenoemde Jeugdvereniging. Het adres is Rubensplein 52, Middelharnis, tel. 01870 - 2982. Men kan ook f 3,15 storten of overschrijven op gironummer 3279822 van de penningmeester van de J.V. Sola Scriptura te Middelharnis. B.

HOTEL DREYEROORD - OOSTERBEEK

Telefoon 085 - 333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuisvoelt”.

Tevens Hotel-pension de „DREYERHOEVE”

Telefoon 085 - 332904 met dezelfde sfeer en verzorging

ZENDINGS DAG

van de Chr. Geref. Kerk te Elburg op

WOENSDAG 23 JULI 1975

in de Gereformeerde Kerk, Vrijheidstraat 1.

Aanvang 's morgens 10.30 uur.

Leiding: De plaatselijke predikant Ds. H. van Leeuwen.

Spreekers: Ds. A. Baars van Urk.

Ds. P. van Zonneveld van Leerdam.

PAUZE

Koffie met broodjes verkrijgbaar.

Aanvang 's middags 14.00 uur.

Candidaat M. Pronk van Apeldoorn.

Ds. G. J. v. d. Noort van Krimpen aan den IJssel, voor de Spaans Evangelische Zending.

Ds. G. Blom van Meerkerk; sluiting om plus minus 16.30 uur.

Het adres voor al Uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50 - Veenendaal
Telefoon 08385 - 13978 - Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77)

Voor Bijbel, Boeken en Muziek is
LINDENBERG uniek!

Grote voorraad - Snelle levering, ook van de allernieuwste uitgaven.

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postb. 4209) Rotterdam-16
Telefoon 010 - 11 16 07

WEDUWE biedt goed

TEHUIS AAN VOOR WEDUWE
tussen de 65 en 70 jaar.

Brieven onder no. 10, aan Adm. „Bewaar het Pand”,
Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn.

JOH. CALVIJNSCHOOL TE VEENENDAAL

GEVRAAGD

wegens benoeming van één van de collega's tot hoofd, per 1 oktober a.s. (of zo spoedig mogelijk daarna)

EEN ONDERWIJZER(ES)
voor vast

Beslist Reformatorische beginselen; bevoegd voor j. 6-klassige school.

Schoolverplaatsing kostenbesluit is van toepassing.

Sollicitaties aan C. G. Mijnders, hoofd der school, Prins Willem Alexanderpark 24, Veenendaal, telef. 08385 - 12480. B.g.g. collega Hopman 11902.

Voor al Uw boeken, bijbels en psalmboeken

BELEEFD AANBEVELEND

Boekhandel van Leeuwen

POSTBUS 39, URK

TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531